

DISCURS PRONUNCIAT PER RAFAEL TASIS EN EL SEU HOMENATGE

SENYORES I SENYORS, ESTIMATS AMICS:

Una de les coses que m'agrada més d'aquest món és poder donar les gràcies. He de començar per agrair-vos que em doneu tants motius de fer-ho. Gràcies, doncs, per això, i per haver vingut a aquest extrem de Barcelona, en aquesta nit d'hivern, per haver-vos enfilat en aquest altíssim colomar posat entre el mar i la ciutat, només per celebrar amb nosaltres l'èxit d'un llibre i els mèrits hipotètics dels seus autors. Veig al meu voltant tantes cares conegudes i estimades, tantes figures il·lustres i admirades de les lletres i de la cultura catalana, tants homes representatius del periodisme d'ahir i d'avui, tants amics afectuosos i benèvolos, que per mi aquesta nit és una mena d'apoteosi de l'amistat.

Veig entre vosaltres homes que han volgut venir d'altres indrets de Catalunya, de Figueres com de Reus, de Mataró com de Terrassa, per dir, amb llur presència, com s'associen a aquesta vindicació de la premsa catalana, a aquesta ostentació dels seus títols de glòria, de la seva història fructuosa i accidentada, perquè tant com Barcelona, i de vegades més, en proporció al nombre d'habitants, les altres ciutats i viles de Catalunya han donat, en quantitat i qualitat, contingents considerables de periòdics en català, diaris prestigiosos, revistes de gran qualitat, i per a nosaltres, els autors d'aquest llibre que celebren, ha estat un gran goig poder-me fer l'inventari estricte i celebrar-ne els mèrits literaris, polítics i artístics que contenien. Gràcies, doncs, especialment a vosaltres, amics que veniu de lluny a fer-nos companyia als barcelonins, en això com ens n'heu feta en tantes coses.

Veig també uns altres homes, igualment estimats que veniu de barriades de la ciutat, que representeu, amb honor i mèrit, el món del treball, que dueu al damunt un historial benemerit de sacrificis i d'heroïsmes per defensar uns ideals. Vosaltres, que sovint formeu entre aquells que un llibre cèlebre qualificava, fa poc, dels altres catalans, i que, per mi i, jo confio també, per vosaltres, no són altra cosa que uns altres catalans amb els mateixos drets i els mateixos deures cívics, als quals obrim la nostra casa, la nostra taula i la nostra cultura. Gràcies, doncs, també, a vosaltres, amics sindicalistes, que amb la vostra presència sou penyora d'una entesa i d'una col·laboració en altres comeses al servei de Catalunya i de la llibertat.

He de donar les gràcies també, i ho faig ben gustosament, al meu estimat amic Ramon Aramon i Serra, Secretari General de l'Institut d'Estudis Catalans, la màxima entitat de la nostra cultura, la gloriosa institució creada per Prat de la Riba, reconeguda pel món acadèmic i científic internacional i que continua servint, amb coratge indefallent, a despit de tots els entrebancs i de totes les privacions, la cultura científica de Catalunya. Els seus mots tenen l'autoritat que els donen la seva personalitat i el càrrec que amb tanta dignitat i d'eficiència ocupa i tots hem sentit, n'estic segur, en escoltar-lo, com és d'urgent, per al normal funcionament de la nostra vida cultural, que l'Institut d'Estudis Catalans recuperi el seu local i el lliure funcionament de les seves seccions i societats filials.

I, no cal dir-ho, he de donar les gràcies als amics Haribert Barrera, Josep M. Ferrer i Joan Agut, per les molèsties que s'han pres per a organitzar

aquest acte i les dificultats que han tingut per a contenir-lo dintre uns límits que, com veieu, eren infranquejables. I igualment a tots els prestigiosos amics, representants il·lustres del pensament català, que van signar la convocatòria i que es troben presents, i a aquells que s'han adherit, per no poder-hi assistir, els noms dels quals vull compendiar en un de sol, el del mestre Jordi Rubió.

Per últim, he de donar les gràcies al meu amic Joan Torrent i a Joan Agut, ja anomenat, perquè van instar-me a realitzar l'obra i que, amb mi, més que mi, en són responsables, en l'aspecte literari i en l'aspecte material. I els dono les gràcies, perquè no solament m'han permès d'associar el meu nom, d'una manera destacada, en aquesta obra, que jo m'atreviria a qualificar de gran, almenys pel volum i el pes, sinó perquè m'han obligat a submergir-me en una massa de materials, en aquell treball de benedictí de Joan Torrent que comprenia tota la premsa catalana publicada d'ençà que existeix la impremta fins avui, i m'han fet reviure, per l'escriptura, tot el procés polític i social de la nostra terra. Un dels nostres homes públics més conspicus, l'eminent doctor Agustí Pedro Pons, prologuista del llibre i un dels més tenaços i ben orientats colleccionistes de la nostra premsa, ja ha dit tot allò que representava aquest sector de la bibliografia que és la premsa, aquesta arma poderosa de l'esperit -no debades se'n va dir el "quart poder"- i, sobretot, allò que ha volgut dir en el procés històric de la nostra Renaixença. Jo voldria insistir-hi, i perdoneu-me que això allargui les meves paraules, perquè reviure tot el llarg procés de la naixença, la vida i la mort de tants diaris, setmanaris i revistes com han sortit d'ençà d'aquella llunyana Gazeta de 1641 equival a reviure el procés polític de la nostra terra. Diaris, setmanaris, revistes: l'actualitat fugaç, la lluita política i ideològica, els partits que es formen, que lluiten, i que desapareixen, les entitats i les escoles, les tendències artístiques i literàries, la crítica i la creació, el pensament i l'acció, la sàtira i la rebentada.

Permeteu-me que intenti de treure algun alligonament de tot aquest cúmul de material, de tota aquesta història que he intentat de traçar gràcies a l'enorme massa de documents que Joan Torrent ha posat al meu abast. Sóc un historiador amb més bon desig que preparació, prou que ho sé, i sovint el meu entusiasme ha de suplir una ciència que, dolorosament, sento que m'ha estat negada per la vida. Però tinc aquell sentiment, -que no sé si m'acosta o m'allunya dels historiadors de debó,- que fa que en els fets del passat busqui sempre sobretot un alligonament per al present i una esperança per al futur. I aquesta història de la premsa catalana m'ha dut de la guerra del Segadors amb aquella "Gazeta" de 1641 a "Serra d'Or" i "Cavall Fort", perquè no hem pogut encara incloure al nostre llibre el recent "Tele/estel", i aprofito esmentar aquests tres títols per a celebrar que també entre nosaltres es trobin representats els homes que, coratjosament, fan aquestes publicacions que, cadascuna en el seu aspecte, s'esforcen d'omplir els buits lamentables que encara hi ha a la nostra premsa. I és aquest el primer alligonament que jo voldria treure i la primera esperança per al demà: que la premsa catalana tenia, abans del seu llarg eclipse, una tal varietat, una amplitud tan gran de gamma, que la sola enumeració dels títols ja dóna una imatge d'una societat completa, d'una cultura nacional.

- 3 -

De "Lo verdader català" a la "Revista de Catalunya", passant per tantes revistes d'idees i d'assaigs com han estat publicades, en tots els matisos del pensament; de "Un tros de paper" al "Be negre", passant per tots els innombrables setmanaris satírics i humorístics que han vist la llum en català; del "Diari Català" i "La Renaixensa" a "La Humanitat" i "El Matí": com enyorem aquella contínua expressió, en la nostra llengua, d'una idea que, en molts aspectes, és l'única, encara que pugui semblar diversa, perquè és una idea que, al llarg dels anys, cadascú de nosaltres es fa de Catalunya i de la llibertat, i que moltes vegades engloba en un mateix ideal.

Quina falta ens fa, dia per altre, una "Esquella de la Torratxa", especialitzada en fustigar Ajuntaments incapaces o funcionaris poc servicials! Que útil que seria un "Cu-Cut"! amb la seva aguda caricatura de personatges tibats! Quina feina que tindria, avui, un "Be Negre", amatent a ridiculitzar pompositats a subratllar les falles, a desinflar mites! Com enyorem la lliçó diària de ciutadania d'una "Publicitat", l'europeisme d'intelligent d'una "Joventut" o d'un "Mirador", la solidesa ideològica de "La Paraula Cristiana", la severitat abnegada d'aquell diari de Mataró que es deia "Llibertat" i en la qual Joan Peiró donava cada dia una lliçó de seny i de justícia!

I la promesa catalana ens fa falta, perquè la gent aprengui a llegir-hi en català, a manca de les escolés que encara no tenim, com la meva generació va aprendre-hi a les pàgines del "Patufet", i per a exercitar-se escrivint-lo, com jo vaig poder fer ales de "La Mainada" de l'Artís i de "L'Estovet" de Manuel Carrasco. Ens fa falta, perquè la nostra joventut acabi de convèncer-se que en català poden discutir-se totes les teories, importar totes les novetats, aclimatar i aquilatar totes les escoles, com feien els homes que redactaven "L'Avenç" i "Joventut" i "La Nova Revista"; perquè en català puguin ésser presentades totes les doctrines polítiques i socials i econòmiques, com a "Justícia social", o a "La Tramontana" o "L'Opinió" o "L'Hora"! Voldria que aquest llibre nostre, que aquesta gloriosa història del nostre periodisme incités els joves a emprendre també ells l'aventura incitant que, per a la majoria de nosaltres -de vosaltres- fou l'entrada a la redacció d'un diari o d'un setmanari o d'una revista, per motiu de que fos.

I una altra lliçó m'ha semblat que podia extreure d'aquesta història que jo aprenia abans d'escriure-la, és que en totes les èpoques, els homes destacats de la nostra vida literària, cultural i política han servit la premsa catalana, s'han servit, si volcu, de la premsa catalana, però hi han dedicat esforç i sacrifici. Són Víctor Balaguer i Francesc Pelagi Briz, són Valentí Almirall i Angel Guimerà, són Pere Aldavert i Francesc Matheu, són els homes de "L'Avenç" Massó i Torrents i Casas-Carbó i Pompeu Fabra i Jaume Brossa, i els de "Joventut" Lluís Via i Emili Tintorer i Pompeu Gener, i els de "La Veu de Catalunya", Enric Prat de la Riba i Raimon Casellas, Lluís Duran i Ventosa i Francesc Cambó i Josep Carner i Joaquim Pellicena i "Xònius" i els d'"El Poble Català", Jaume Carner i Pere Corominas i Ramon Noguer i Comet i Claudi Ametlla i Antoni Rovira i

Virgili, algun dels quals, per sort, tenim avui al nostre costat. I són els homes de "La Publicitat", Nicolau d'Olwer i Bofill i Mates i Carles Capdevila i Carles Soldevila i J.V. Foix i els de "La Humanitat", fundada per Lluís Companys, i els del "Mirador" d'Amadeu Hurtado, feliçment renascut en terres veïnes per l'esforç del fill i el nét del seu fundador, i els del "Matí", amb Josep M. Capdevila i Josep M. Junoy... I encara, els qui a la promesa en castellà han canviat de vegades una glòria literària per una eficàcia que, en certs moments, era indiscutible: un Joan Maragall, al "Diario de Barcelona", un Miquel dels S. Oliver, un Gaziol, a "La Vanguardia" i que tenen avui successors ben dignes, alguns dels quals seuen entre nosaltres. La premsa catalana va lligada indissolublement a la nostra història, al progrés de la nostra consciència nacional, a les lluites, als triomfs i les desfetes del nostre poble.

Votaquí el que he trobat, en escriure aquesta Història de la Premsa Catalana amb l'amic Joan Torrent. Votaquí el que volíem ell i jo fer-los veure i que, em penso, hem aconseguit. Que el poble català retrobi la seva veu, que dretes i esquerres puguin manifestar-s'hi plenament, que uns partits forts, fidels als ideals de catalanitat, de llibertat i de progrés social puguin expressar-s'hi com abans i exercir-hi de nou la influència damunt els nostres conciutadans que havien tingut un dia. Totes les llibertats són indivisibles i solidàries, ha estat dit, i és cert. Que la llibertat de premsa sigui, per Catalunya, la premissa i el prelude de la llibertat dels homes, de la llibertat de les idees, de la llibertat nacional, i social.

Rafaol TÀSIS